ส่วนที่ ๓ : แบบรายงานผลการดำเนินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ (สำหรับผู้เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ลงรายละเอียดเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน)

ชื่อแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม สร้างเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ๒๕๕๙

๑. ผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ระดับผลงาน

๑. มีผู้เข้าร่วมเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาในชุมชน จำนวน ๖๕ คน (จำนวนที่กำหนด ๖๐ คน)

ตัวชี้วัดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ระดับผลลัพธ์

๑. เกิดเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน เริ่มจากมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเปิดใจ เห็นความสำคัญของปัญหายาในชุมชนจนเกิดการมีส่วนร่วมและรวมตัวกันเป็นเครือข่ายความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กระบวนการเริ่มด้วยวิทยากรจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกระบวนการ (Modurator) อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในเรื่องการรักษาของสังคมไทย เพื่อให้เครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ๑) ผู้นำ นักเรียนหรือนักเรียน อย. น้อย ๒) ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ๓) อาสาสมัครสาธารณสุขเทศบาลเมืองลำพูน เกิดกระบวนการคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้เห็นประเด็นปัญหาด้านยาเป็นเรื่องใกล้ตัวและสัมผัสได้ ให้เห็นปัญหาด้านยาในปัจจุบันที่ถูกกระตุ้นด้วยกระแสบริโภคนิยมให้มีการจับจ่ายใช้สอยเช่นเดียวกับสินค้าอื่น ๆ แม้ว่ายาจะเป็นสินค้าคุณธรรม ยาเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเจ็บป่วย ยาไม่ใช่สินค้าที่มุ่งจะทำให้เกิดรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ด้วยกระแสบริโภคนิยม ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพก็กลายเป็นสินค้าเฉกเช่นสินค้าอื่น ๆ ด้วย เมื่อมีการซื้อขายสินค้า ผู้ขายก็ต้องการขายให้ได้มาก ๆ จึงมีกระบวนการที่จะทำให้ขายได้มาก ๆ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อ การลักลอบผสมยาหรือสารสเตียรอยด์เข้าไปในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การอ้างว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารปลอดภัยกว่ายา ไม่มีผลต่อตับต่อไต ปลอดภัยมี อย. การใช้บุคคลที่มีอิทธิพลหรือต้นแบบ ดารา เน็ตไอดอล ขายครีม หรือผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก แม้กระทั่งยาลดน้ำหนักในโลกออนไลน์ หรือในชุมชน มีการขายยาชุด ยาปฏิชีวนะในร้านชำ มีการขายยาลูกกลอน ยาสมุนไพรในตลาดนัด หรือการฉายหนังขายยา เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ดำเนินกระบวนการยังกระตุ้นให้เห็นมิติของยาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้หลักมานุษยวิทยาทางการแพทย์ มาอธิบายวิธีการรักษามีระบบทางการแพทย์ ๓ ระบบ ได้แก่ ๑) ระบบทางการแพทย์ภาคประชาชน (Popular sector) ๒) ระบบการแพทย์พื้นบ้าน (Folk sector) ๓) ระบบการแพทย์วิชาชีพ (Professional sector) เพราะไม่มีระบบการแพทย์ใดที่สมบูรณ์ด้วยตัวมันเอง ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ป่วยเลือกการรักษาด้วยแพทย์ทางเลือกต่าง ๆ เช่น การลงขอน หมอเป่า หมอเมือง ผีหม้อนึ่ง การถามหมอถามเมื่อ การจิ้จ้ำ การเรียกขวัญ การตอกเส้นย่ำขาง เป็นต้น

๒. ได้ทราบปัญหาการใช้ยาในชุมชน จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปประเด็นได้ ดังนี้

๒.๑ ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะ ในโรคที่ไม่จำเป็นต้องใช้ยา เช่น มดลูกอักเสบ โรคหวัดเจ็บคอ และท้องเสีย ใช้รักษาอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน การใช้เป็นยาล้างไต เป็นต้น ได้อธิบายและทำความเข้าใจที่ถูกต้องถึงโรคที่หายเองได้โดยไม่ต้องใช้ยาปฏิชีวนะ และกิจกรรมให้ความรู้ภาคประชาชนของศูนย์บริการสาธารณสุขที่เคยจัดอบรมการใช้สื่อภาพพลิกให้กับ อสม. ไปสอนเรื่องหยุดเป็นเหยื่อเชื้อดื้อยา ของโครงการควบคุมและป้องกันเชื้อดื้อยาในชุมชน และจะได้บูรณาการและขับเคลื่อนปัญหาดังกล่าวต่อไป

๒.๒ ปัญหาการใช้ยาคุมกำเนิดรักษาสิวในนักเรียนชาย และแนะนำให้ใช้วิธีการรักษาด้วยวิธีอื่น ๆแทน เพราะการใช้ยาคุมกำเนิดเพื่อรักษาสิวปกติจะใช้กับผู้หญิงเท่านั้น พร้อมกับแนะนำแนวทางการรักษาสิวและยาที่ใช้ในการรักษา

๒.๓ ปัญหาการใช้ยาคุมรักษาโรคกระเพาะอาหาร ซึ่งเคยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดลำพูน ปี ๒๕๓๗ แม้ปัจจุบันจะไม่ค่อยพบแล้วก็ตาม แต่คนวัยทำงานหลายท่านเคยรับรู้ข้อมูลการใช้ยาคุมกำเนิดในการรักษาโรคกระเพาะอาหารจากญาติพี่น้องหรือคนใกล้ชิด

๒.๔ ปัญหาการหลงเชื่อโฆษณาวิทยุ หรือเคเบิ้ลทีวี ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพราะผู้ป่วยอยากหายจากโรค โดยเฉพาะโรคเรื้อรัง ที่การแพทย์แผนปัจจุบันเป็นการควบคุมอาการของโรคไว้ แต่ไม่สามารถหายจากโรคได้ หรือโรคที่มีความหวังในการรักษาให้หายขาดด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันน้อย เช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากระบบทุนนิยมที่เร่งผลิตสินค้ามาขาย รวมถึงยาที่เป็นสินค้าสุขภาพ และผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต่าง ๆ ที่เป็นสินค้าสุขภาพด้วยเหมือนกัน

๒.๕ ปัญหาผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ไม่ยอมรับประทานยา มียาขยะ ยาเหลือเก็บที่บ้าน เพราะกลัวอันตรายจากยาแผนปัจจุบัน กลัวเป็นโรคตับ ไต จากการกินยา และผู้ป่วยที่รับประทานยามานาน ไม่เห็นว่ายาที่รับประทานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และมีการลองใช้ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในโฆษณาวิทยุ เช่น แคปซูลเจียวกู่หลาน เห็ดหลินจือผัดเม็ด และคลอโรฟิลล์ เป็นต้น ซึ่งได้ช่วยคิดวิเคราะห์โดยใช้หลักมานุษยวิทยาทางการแพทย์ วิธีการแสวงหาการรักษาเมื่อเจ็บป่วย การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังสะท้อนข้อมูลยาคืน จากโครงการยาคืนทรัพย์ระงับความเสี่ยงให้กับเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาในชุมชน

๓. ได้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ยาในชุมชน

๑.๑ การสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องยา และความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยา ธรรมชาติของโรคต่างๆ องค์ความรู้ที่มาจากการแพทย์แผนปัจจุบัน กับวิธีคิดของชาวบ้านคนทั่วไป ที่เวลาเจ็บป่วยก็จะมีเครือข่าย คนในครอบครัว คนในชุมชน

๑.๒ ช่วยกันเฝ้าระวัง ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่มีความเสี่ยงในชุมชน เช่น การเร่ขายยาสมุนไพร แคปซูล ยาลูกกลอนในงานบุญ งานศพ หรือถนนคนเดิน การฉายหนังขายยา หมอฉีดยา หมอทหาร หมอกระเป๋า การขายครีม และยาลดน้ำหนัก ผ่านเน็ตไอดอล Facebook Line และการจำหน่ายยาชุดในร้านชำ เป็นต้น

๑.๓ การทำความเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของคน โดยใช้แนวคิดทางมานุษยวิทยาทางการแพทย์ เช่น แนวคิดการแสวงหาการรักษา การเลือกใช้ยาด้วยตนเอง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของผู้ป่วยที่ถูกลดทอนจากแพทย์ จึงปรากฏการณ์ที่ผู้ป่วยจำนวนมาก ตระเวนไปหาหมอหลายที่ เพื่อวินิจฉัยอาการเจ็บป่วยของตน หากคำอธิบายนั้นยังตรงกับคำอธิบายตามความเข้าใจของตน ผู้ป่วยก็จะยังแสวงหาการรักษาอื่น ๆ ต่อไปอีก เกิดการ Shopping ยาและตระเวนการรักษา เป็นต้น

๒. คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบยาในชุมชน ก่อนการอบรม เท่ากับ ๖.๒๐ คะแนน และหลังการอบรม เท่ากับ ๘.๖๐ คะแนน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ ๙๕

๒. ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัด

๒.๑ การบรรลุตามวัตถุประสงค์

☑ บรรลุตามวัตถุประสงค์

☐ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพราะ .....

.....

๒.๒ จำนวนผู้เข้าร่วมใน แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ๖๕ คน

๓. การเบิกจ่ายงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการอนุมัติ	๗,๓๖๕ บาท	
งบประมาณเบิกจ่ายจริง	๖,๗๖๕ บาท	คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๘๕
งบประมาณเหลือส่งคืนกองทุนฯ	๖๐๐ บาท	คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๕

๔. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

☐ ไม่มี

☑ มี

ปัญหา/อุปสรรค (ระบุ)

๑. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเกิดได้ดีขึ้น ผู้ดำเนินรายการต้องเปิดใจยอมรับ และกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วม โดยการยกตัวอย่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน ที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เข้าร่วมโครงการ กระตุ้นให้เกิดการคิดและแชร์ประสบการณ์แลกเปลี่ยนในสิ่งตนเองเคยพบเคยเจอ เคยได้ยินมา โดยอย่าวางตนเองว่าเป็นบุคลากรทางการแพทย์เป็นนักวิชาชีพ และใช้แนวความคิดของตนที่เรียนมาด้วยหลักวิทยาศาสตร์ตัดสินแนวความคิดอื่น ๆ เพราะไม่มีการแพทย์แผนใดที่สมบูรณ์ด้วยตัวมันเอง แต่การแพทย์มีการอยู่ร่วมกัน จะทำให้ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือทราบปัญหา จนเกิดกระบวนการรวมกันเป็นเครือข่าย

แนวทางการแก้ไข (ระบุ)

๑. การหาข้อมูลปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัย ในรูปแบบ เช่น การพาดหัวข่าว รูปภาพ หรือ Clip VDO เพื่อเชื่อมโยงมุมมองทางด้านสุขภาพ ประเด็นปัญหาการใช้ยา และกระตุ้นกระบวนการคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งได้ทำในกระบวนการปีนี้แล้วได้ผลดี และควรหาข้อมูลใหม่ ๆ มาใช้กระบวนการในปีหน้า

๒. หากมีการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้วิธีการสนทนากลุ่ม สุนทรียสนทนา เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดการความรู้ จะทำให้การทำงานมีความราบรื่น ได้ข้อมูลเชิงลึก และมีการตีความ และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ลุ่มลึก และเฉียบคม ในการถอดประเด็นหรือถอดบทเรียนการเรียนรู้ ซึ่งผู้ดำเนินกระบวนการเคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัยเชิงคุณภาพมาบ้าง

ลงชื่อ ..... ผู้รายงาน

(นายพงษ์นรินทร์ จินดา)

ตำแหน่ง เภสัชกรชำนาญการ

๒๙ กันยายน ๒๕๕๙

ภาพกิจกรรมโครงการ

โครงการสร้างเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน

ในวันพฤหัสที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมชั้น ๑ ศูนย์บริการผู้สูงอายุเทศบาลเมืองลำพูน

****

เครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยา เริ่มลงทะเบียน

ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม

กล่าวรายงานโดยรองปลัดเทศบาลเมืองลำพูน

กล่าวเปิดงานโดย นายกเทศมนตรีเมืองลำพูน

ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย ๑) ผู้นำนักเรียน หรือนักเรียน อย. น้อย ๒) ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และ ๓) อสม.

กระตุ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยยกปรากฏการณ์เกี่ยวกับการใช้ยา ปัญหาการใช้ยา ในสถานการณ์ปัจจุบัน และยาในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

ภาพกิจกรรมโครงการ

โครงการสร้างเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน

ในวันพฤหัสที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมชั้น ๑ ศูนย์บริการผู้สูงอายุเทศบาลเมืองลำพูน

****

เขียนกระดาษปรู๊ฟ สรุปการเรียนรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ยา ปัญหาการใช้ยาในชุมชน

กระตุ้นการเรียนรู้ ด้วย Mindmap และ Brain Based Learning; BBL โดยการใช้สีสัน

สรุปประเด็น เนื้อหาที่เรียนมา ปัญหายาในชุมชนที่พบ

นำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ปัญหาการใช้ยา และระบบยาในชุมชน

นำเสนอปัญหายาในชุมชน เช่น เครื่องสำอางอันตรายที่ขายทางเน็ต การโฆษณาวิทยุ และแนวทางการป้องกัน

ผู้ดำเนินกระบวนการ ช่วยสรุปปัญหา และสรุปประเด็นที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาพกิจกรรมโครงการ

โครงการสร้างเครือข่ายระบบความปลอดภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน

ในวันพฤหัสที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมชั้น ๑ ศูนย์บริการผู้สูงอายุเทศบาลเมืองลำพูน

****

นำเสนอปัญหายาในชุมชน เช่น การขายยาลดน้ำหนัก ครีมหน้าขาว ออนไลน์ น้ำผลไม้และยาแผนโบราณลักลอบผสมสเตียรอยด์ และยาชุด

นักเรียนบางโรงเรียน นำเสนอโดยพูดภาษาอังกฤษเป็นบางประโยค เพื่อเตรียม AEC

ผู้ป่วยโรคเรื้อรังแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพต่าง ๆ

ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ที่เคยมีประสบการณ์จากโรคมะเร็ง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การรักษาและการดูแลสุขภาพ เช่น การกินมังสวิรัติ การทำ Detox การใช้แคปซูลขมิ้นชัน การทำสมาธิ การต้มน้ำสมุนไพรพื้นบ้าน

ถ่ายรูปร่วมกันกับเครือข่าย

ถ่ายรูปร่วมกันกับเครือข่าย